

ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΣΥΝΗΣ

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

Η Άγια των γραφιάδων. Η Όσια Μελάνη ή ταχυγράφος. Η περιπετειώδης έβας της. Από άρχοντοπούλα της Ρωμαϊκής Αυλής, ασκήτρια στα Ίερωσόλια. Ο Άντρας της Άπελλιανός. Το δραματικό επεισόδιο της Μελάνης με την Αυτοκράτειρα Εύδοξια. Χρυσάφι κάτω απο τ' άλατι. Το άγγελόκρουσμα της και ο θάνατός της.

Οί λόγιοι, οι συγγραφείς, οι δημοσιογράφοι, οι...συμβολαιογράφοι, και γενικώς όλοι οι μελανοί του χαρτίου, θα έπρεπε να γιορτάζουν την τελευταία μέρα του έτους. Γιατί η έκλεισιμα μας στις 31 Δεκεμβρίου πανηγυρίζει τη μνήμη της Όσιας Μελάνης, που αν και ήταν όφραια και πλουσιωτάτη Ρωμαία, έφερε μεγάλη κλίση στο γράμμα. Είχε μάλιστα ένα ταλέντο σπουδαίο για την εποχή εκείνη, που οι γραμματισμένοι ήταν λίγοι και η τυπογραφία άγνωστη. Καθώς μας πληροφορεί ο Συναξαριστής: «η Μελάνη ήτο εκλεκτή καλλιγράφος και ταχυγράφος, και δέν έγγραφεν άλλος λαμπρότερα και γρηγορότερα αυτής». Ήταν λοιπόν Μελάνη όνομα και πράγμα...

Ο βίος της Όσιας Μελάνης έχει πολύ ενδιαφέρον. Γεννήθηκε στο έτος 200 μ.Χ., από πατέρα γεροσοστό και μητέρα πατριώτα, που είχαν άμετρα η πίστη, καλάντα, χριστάρι και γαίες. Σε ηλικία 14 έτων, η Μελάνη έδειξε προσηγοική σοφιακή και πνευματική ανάπτυξη κι έλαμπε από όμορφιά και ύγια. Σύμφωνα με τα οικιακά έθιμα, οι γονείς της θέλησαν να την παντρέψουν από τότε, για ν' αποχτήσουν υγιόνους. Έτσι, αν και η μικρή Μελάνη σφαιρόνταν το γάμο, οι γονείς της της βρήκαν γαίονα το γαίονο: «Άπελλιανός όνομαζόταν, ήταν μόλις 17 έτων, όμοιος έβηθος, από άρχοντινή γενιά, γινός του ύπατου της Ρώμης και προάντιον τρελλός από έρωτα για τη Μελάνη. Άλλ' αυτή ήταν χριστιανή, είχε τάξει την ψυχή της στη νέα θρησκεία και ζούσε με τη φιλογρηγο πίστη των μαρτύρων. Αμα έμαθε την έπισηνή του νέου και την άποφασι του πατέρα της, να την παντρέψει μαζί του, δέχτηκε με μεγάλη της λύπη το γάμο, αλλά, άμέσως μετά τη στέψη, έβαλε κρυφά στο μαζύλαρι του γαίονου ένα καλλιγραφημένο γραμματίκι, που όμα το διάβασε ο Άπελλιανός, έμεινε κατάληκτος: «Δέομαι σου, ηγαπημένε μου, του έγγραφος, να φυλάξω μιν σωφροσύνην απόκρυφα, χωρίς να ηξέρηθ ο κόσμος τίποτε, και χαρά εις την ψυχήν σου, εάν κατορθώσης τιοαυτήν άρετήν θεοδρεστον. Αν δέ παλι και δέν ήμπορείς εσύ να παρνεύσης διά το νέον της ηλικίας σου, πορεύου σού καθώς θέλεις και έμε άφες εις την έξουσίαν μου, και σου χαρίζω όλην την προικια μου, δούλους, χρυσόν, ιμάτια, και όλα αυτά σου τα δίδο, μόνον να μένω παρθένος, έν ήσυχία».

κόθη από το θρόνο της, πολύ συζητημένη για την τόση ταπεινότητα δύο βλαστών της ομοιακής άριστοκρατίας. Η Μελάνη έπληρωσε στο θρόνο και είτε:

—Βασίλισσα, έχωμα στο παλάτι σου για να ζητήσω δικαιοσύνη. Υπάχα ένας άδικος άνθρωπος στη Ρώμη, που καταπατεί τα κτήματά μας κι άρπάζει την πατριονική περιουσία μας!..

—Πούος είνε αυτός; είτε η βασίλισσα. Όνομάσε τον και θά τιμωρηθί άμέσως!..

—Δέν ζητώ την τιμωρία του, απάντησε η Μελάνη. Μόνον επειδή η περιουσία μας χρειάζεται για τη βοήθεια των φτωχών χριστιανών, άς προστατευθί από τίς άδικατζές των όρέξεις. Όνομάμετα Σεθόρος...

—...Και είνε, δυτιχός, αδελφός μου, έγκυμλήρωσε ο Άπελλιανός, σπύοντας το κεφάλι.

Την ίδια μέρα ο πλεονέκτης Σεθόρος έλαβε μήνυμα από το παλάτι, ότι αν συνεχίσει τη διαπαγή της περιουσίας του εύσεθούς ανδρόγινου, θά έξορσθη σ' ένα νησί, όπου θά σπάζη πέτρες σε όλη του τη ζωή.

Έλευθερο από περιστοιχισό παιδί, ο Άπελλιανός και η Μελάνη συνεχίζον την πνευματική και φιλανθρωπική τους δράση. «Ως ποταμός έτρεχε η έλεημοσύνη των εις όλην την γην και την θαλάσσαν».

Έταξίδευαν στη Φοινίκη, τη Συρία, την Αίγυπτο, έζηζαν μοναστήρια, άπελευθέρωναν καταδούλους για ζρέη, βοηθούσαν άρρώστους, οικωδομούσαν έκκλησίες.

Στον καιρό όμοιος που αυτοί έταξίδευαν, ο έπαρχος της Ρώμης κατέλαβε το σπίτι τους. Άμέσως ο λαός — που ελάτρευε το χριστιανικό ζέοντος — έκανε επανάσταση και σπύονσε τον άρχαγα έπαρχο μέσα στο Φόρουμ!..

Το έυλογημένο αυτό ανδρόγινου έκανε τέλος μα Τολσοίκα, να ποιμνε, χερνομία: «Άρησαν όλα τους τα πλούτη στα χέρια των φτωχών, για ν' απολαύσουν τον άβραμικό σφάδιο πλουτα. «Ενήστευε δέ η Άγια, γράφει ο Συναξαριστής, από όλα τα θηονικά φαγητά, και μόνον όταν έκλινε προς την δύση ο ήλιος, έτρωγε μίαν φοράν την ήμεραν τροφήν όλιγην, σκληράν και άχρηστον. Σπανίως δέ έβαζε όλιγον έλαιον εις το φαγητόν, αλλά όνον δέν έλειον μετά, αλλά μόνον μετά μέλιτος. Και εις μέν την άρχην έτρωγε μίαν φοράν την ήμεραν, έπειτα κάθε δύο η τρείς ήμέρας και ύστερον μόνον μίαν φοράν την έβδομάδα».

Αλλά γράφει ο Συναξαριστής. Και μάς βεβαιώνει ότι η Μελάνη, όταν δέν προσεχόταν, έγγραφει. Τι έγγραφει; Χειρόγραφα Εύαγγέλια, που τα έχωριζε στους προσκυνήτας, γράμματα σε επιστάτους, βίους των μαρτύρων της χριστιανιστής, και στίλιζε τα χειρόγραφα της με χριστιανικά ποτηρογραμματα και καλλιτεχνικές μινωαυτές. Γιατί η Μελάνη είχε έαρεστική μόρφωση. Έκτός της Λατινικής, που ήταν η μητρική της γλώσσα, ήξερε καλά την Έλληνική και την Αραμαϊκή. Στο κελλί της μαζεύονταν οι σοφοί, για να συζητήσουν μαζί της θεολογία και ν' αγοράσουν ένα από τα καλλιγραφημένα έκείνια Εύαγγέλια της, που άποτιλούσαν το στόλισμα κάθε βιβλιοθήκης και που στο τέλος σε μά άκουόλια έγγραφει: «Διά χειρός της εύτελεστατής δούλης του Θεού Μελάνης της Ρωμαίας».

Έβγαίνα, ετις ήθε λογιώδως να πείη να προσκυνήση στα Ίερωσόλια. Έπειτα λοιπόν από διάφορος περιπέτειες, έφτασε στους Άγιούς Τόπους. Άμέσως έζησε ένα φραχικό κελλί στο Όρος των Έλαιών και έζησε σ' αυτό πολλόν καιρό, τρώγοντας μόνο ψωμί και άλάτι. Σε μία γωνιά του κελλιού της είχε ένα σωρό άλάτι, όχι θέματα μόνον για τροφή της, αλλά συμβολικώς, για να της θυμίζη τα λόγια του Χριστού: «Υμεις εστέ το άλας του κόσμου». Διάφορος πλούσια προσκυνήται, που έπήγαν να ίδου την Μελάνη, της έδωσαν χρήματα. Μα επειδή η Όσια δέν τα έπαυσε, οι προσκυνήται τα παρήγοσαν κρυφά μέσα στο άλάτι, για να τα βρή. Η Μελάνη, όταν τ' άναμάλυνε, τα σκορπούσε έξω από το κελλί της, για να τα πάρουν οι φτωχοί. Κατά την Έβδομάδα των Παθών, έστηνε κοντά στον

πινε τελείως, αλλά μόνον νερόν μετά μέλιτος. Και εις μέν την άρχην έτρωγε μίαν φοράν την ήμεραν, έπειτα κάθε δύο η τρείς ήμέρας και ύστερον μόνον μίαν φοράν την έβδομάδα. Αλλά γράφει ο Συναξαριστής. Και μάς βεβαιώνει ότι η Μελάνη, όταν δέν προσεχόταν, έγγραφει. Τι έγγραφει; Χειρόγραφα Εύαγγέλια, που τα έχωριζε στους προσκυνήτας, γράμματα σε επιστάτους, βίους των μαρτύρων της χριστιανιστής, και στίλιζε τα χειρόγραφα της με χριστιανικά ποτηρογραμματα και καλλιτεχνικές μινωαυτές. Γιατί η Μελάνη είχε έαρεστική μόρφωση. Έκτός της Λατινικής, που ήταν η μητρική της γλώσσα, ήξερε καλά την Έλληνική και την Αραμαϊκή. Στο κελλί της μαζεύονταν οι σοφοί, για να συζητήσουν μαζί της θεολογία και ν' αγοράσουν ένα από τα καλλιγραφημένα έκείνια Εύαγγέλια της, που άποτιλούσαν το στόλισμα κάθε βιβλιοθήκης και που στο τέλος σε μά άκουόλια έγγραφει: «Διά χειρός της εύτελεστατής δούλης του Θεού Μελάνης της Ρωμαίας».

Έβγαίνα, ετις ήθε λογιώδως να πείη να προσκυνήση στα Ίερωσόλια. Έπειτα λοιπόν από διάφορος περιπέτειες, έφτασε στους Άγιούς Τόπους. Άμέσως έζησε ένα φραχικό κελλί στο Όρος των Έλαιών και έζησε σ' αυτό πολλόν καιρό, τρώγοντας μόνο ψωμί και άλάτι. Σε μία γωνιά του κελλιού της είχε ένα σωρό άλάτι, όχι θέματα μόνον για τροφή της, αλλά συμβολικώς, για να της θυμίζη τα λόγια του Χριστού: «Υμεις εστέ το άλας του κόσμου». Διάφορος πλούσια προσκυνήται, που έπήγαν να ίδου την Μελάνη, της έδωσαν χρήματα. Μα επειδή η Όσια δέν τα έπαυσε, οι προσκυνήται τα παρήγοσαν κρυφά μέσα στο άλάτι, για να τα βρή. Η Μελάνη, όταν τ' άναμάλυνε, τα σκορπούσε έξω από το κελλί της, για να τα πάρουν οι φτωχοί.

Η φρήμη της Μελάνης έκτασε έτσι σ' αυτιά της βασιλισσας Βερίνας (που ήταν κι αυτή εύσεθός, και ζήτησε να την ίδη. Η Μελάνη, για να μη φανή ακατάδεχτη, έπήγε: «Ήτανε τότε νόμος να μη τολμήση να πει στη άνάστοση καμμία γυναίκα με το κεφάλι σκεπασμένη. Άλλ' η Μελάνη έπήγε, σύμφωνα με την έντολή του Άποστόλου Παύλου: Με μίσηο κρέμα στο κεφάλι και με το τρίχον όλο της. Πίσω της έχοιότανε ο Άπελλιανός, φτωχικά ντυμένος, με παπινοσύνη. Η βασίλισσα έση-

ΤΗΣ ΓΥΣΣΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΧΟΥ

ΠΟΣΑ ΓΛΥΚΑ ΤΡΩΝΕ ΟΙ ΑΘΗΝΑΙΟΙ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ

‘Η γλυκοφαγία. Τι γίνεταν άλλοτε. Γλυκά σπιτίσια και γλυκά των ζαχαροπλασטיών. Τό εθίμο των σπιτίσιων Πρωτοχρονιάτικων γλυκών. Γιατί εγκατελείφθη. Ποσους κουραμπιέδες έτρωγαν άλλοτε οι ‘Αθηναίοι και πόσους θά φάνε έφέτος, κατά προσέγγιση. ‘Ανεργία και άνα- παραδιά. Τι λένε οι ζαχαροπλάσται. κτλ.

Πρωτοχρονιά!

Τά ζαχαροπλαστέια είνε...χιονισμένα. Βουνά γλυκισμάτων, όρη κουραμπιέδων...

‘Ολόκληρα ‘Αραράτ από πειρασιμύες τής γεύσεως και τού στομάχου. Τι τά θέλετε; ‘Από τού ζαχαροπλαστέιό αρχίζει κανείς και στό ζαχαροπλαστέιο τελειώνει τή Πρωτοχρονιάτικη προμήθεια του.

‘Ας μιλήσουμε όμως σοβαρά: Σκεφθήκατε ποτέ πόσα γλυκά καταναλίσκουν οι ‘Αθηναίοι και οι Πειραιείς τīs μέρες τής Πρωτοχρονιάς; ‘Υπολογίστε ότι στην ‘Αθήνα, στόν Πειραιά και τά περίγυρα υπάρχουν ένα έκατομύριο άνθρωποι πού μάς κάνουν ένα έκατομύριο στόματα; Τι άναλογία λοιπόν κουραμπιέδων, πρέπει να καταλογίσουμε στόν καθένα για τόν θγαλόμου ένα σμπέρσαμα;

Τά παλαιότερα χρόνια, κάθε οικοδέσποινα, είτε φτωχή είτε πλούσια, έφτιαχνε μόνη τής τά γλυκά τών Χριστουγέννων και τής Πρωτοχρονιάς, τīs διπλές δηλαδή, τά μελομακάρονα, τούς κουραμπιέδες και τά τσουρέκια.

‘Η ώραία όμως αυτή συνήθεια, όπως και τόσες άλλες εγκατελείφθη πλέον σήμερα. Κάθε οικοδέσποινα, σήμερα, με μιά μικρή βόλτα στό ζαχαροπλαστέιο, άπαλλάσσεται από τούς κόπους τής παρασκευής τών εορτιών γλυκισμάτων στό σπίτι.

Τό ζαχαροπλαστέιο λοιπόν φροντίζει σήμερα για τήν τέρψη τών λαρούγγων τών ‘Αθηναίων. Και σ’ αυτό θά καταφύγουμε για τά μάθουμε τι τρομακτικές ποσότητες γλυκισμάτων καταβροχθίζει ή πρωτεύουσα κατά τīs γιορτές.

Σύμφωνα λοιπόν με τīs πληροφορίες πού συγκεντρώσαμε, πρό τού πολέμου κάθε άτομο κατεβρόχθιζε στις γιορτές—κατά μέσον όρον—περί τή μισή δικά γλυκά. Μετά τόν πόλεμο όμως και ίδίως τά τελευταία

Παναγίο Τάφο ένα έξιτομο κασόνι, έμπνεα μέσα και καθάτανε όλη τή Μεγάλη ‘Εβδομάδα κομψοκοσμημένη, με στανωμένα τά χέρια, νησιώσι, με τή σάβη διαρκώς προσπιλωμένη στό Πάθι τού Χριστού.

Στόν μαρό πού ή Μελάνη έμόναζε στό ‘Ιεροσόλυμα, ό ‘Απελιανός πέθανε στην Κωνσταντινούπολη και τόν έθαψαν εκεί οι χριστιανοί, με τήν φροντίδα τής αυτοκρατορίας Εβδόμας και τού έπίσχου Βουλσασσανού. ‘Αμείσως κατόπι ή Εβδόμα πήγε στό ‘Ιεροσόλυμα, συνάντησε τή Μελάνη και τήν παρμιονή τών Χριστουγέννων πήγαν μαζί στό ‘Αγιο Σπήλιω, γονάτισαν, και τότε ή Μελάνη ειπε τής Εβδόμας :

—‘Επαδέλη μου, ήθεθε ή ώρα ή άποδημίσω κι’ εγώ εις τό βασιλειαν τής Αιωνίας Ζωής. Αισθάνωμαι ότι με’ έγγίζει τό αφερό τού άγγελου μου !...

‘Η φωνή τής γινότανε αλόενα και πού αδύνατη, ή προσοχή έδωθε στο ζείλι τής...

‘Η αυτοκράτειρα έστειλε και έκάλεσε τόν Πατριάρχη και τούς ‘Ιεροσολιμίτες μοναχούς, ‘Ολοι μαζεύτηκαν στό ‘Αγιο Σπήλιω και έκόντο γύρω από τήν Μελάνην, πού κοίτοταν κατά γής, με τά μάτα κλειστά, αλλά ζωντανή αόμου...

Τέλος, τήν τελευταία μέρα τού Δεκεμβρίου, ή Μελάνη άπέθανε. ‘Η κηφεία τής και ό ένταφιασμός τού λειψάνου τής έγιναν με όλη τήν σεμνότητα πού τής άξιζε. Και ή έκκλησία τήν κατέταξε μεταξύ τών ‘Αγίων.

χρόνια, λόγω τής κρίσεως προφανώς, ή κατανάλωσις τών γλυκών έπεσε και ή άναλογία κατ’έλη εις τά 50—60 δράμας κατ’άτομον.

‘Αλλαδή σύμφωνα με’ αυτή τήν άναλογία, έφέτος πρόκειται να καταναλωθούν εις τάς ‘Αθήνας και τόν Πειραιά (άν υπολογισθ κανείς εις 1.000.000 τών πληθυσμό τών δύο πόλεων) περί τάς 130—140 χιλιάδες κουραμπιέδες και 15—20 χιλιάδες μελομακάρονα.

‘Εζητήσαμε σχετικά πληροφορίες από τόν πρόεδρον τών ζαχαροπλαστών κ. Παπακωνσταντίνου, ό όποιος ειχε τήν καλωσύνη να μάς έκθέση τά έξής:

—‘Από τού 1927 είμαι πρόεδρος τού σωματείου τών ζαχαροπλαστών και κατά συνέπεια παρακολουθώ λόγω τής ιδιότητός μου τήν έν γένει κίνηση τής κατανάλωσεως τών γλυκισμάτων.

‘Εφέτος, άν κρινω από τήν κατανάλωσι πού γινότανε τά προηγούμενα χρόνια και από τάς ληφθείσας παραγγέλμας, κάθε άλλο παρά τήν περυσινήν κατανάλωσι θά έχουμε.

‘Ο ύπαλληλικός μικροαστικός και εργατικός κόσμος, ό όποιος άποτελει κατά πλειονότητα τόν πληθυσμόν τής πόλεως και ό όποιος εξώδευε συνήθως τήν μεγαλύτεραν ποσότητα φέτος, λόγω τής οικονομικής κρίσεως, τής άνεργίας, τής αδήςσεως τού τιμαριθμού και τών μικρών ήμερομισθίων, θά προμηθευθή ελαχίστας ποσότητας. ‘Εχω ύπ’ όψιν μου τό δικό μου κατάστημα και τή δική μου πελατεία. ‘Αλλες χρονίες πουλούσα 2—3 χιλιάδες όκάδες κουραμπιέδες και μελομακάρονα. Πέρσι πουλίσσα 1000—1500. ‘Εφέτος δε δέν ύπολογίζω να πουλήσω ούτε 500 όκάδες. ‘Ως πρόεδρος δε τών ζαχαροπλαστών, κατά τάς πληροφορίες μου από τά διάφορα άριστοκρατικά και λαϊκά ζαχαροπλαστέια, τήν ίδια κατανάλωσι θέτουν και αυτά. Κατά γενικόν κανόνα, έφέτος θά καταναλωθούν 30 % λιγώτερα γλυκισμάτα από ό,τι κατηναλώθησαν πέρσι.

Και ή ελάττωσις αυτή, κατά τήν γνώμη τού κ. Παπακωνσταντίνου, όφείλεται εις τήν άνέχεια τού κοινού.

‘Ο διευθυντής τού άριστοκρατικού ζαχαροπλαστέιού ‘Γιαννάκη, τού όποιου ή πελατεία δέν έχει αισθανθή και τόση τήν οικονομικήν κρίσην, μάς ειπε ότι έφέτος θά έχη και αυτός μιά σχετικά ελάττωσι στην κατανάλωσι, κυμαινομένην από 15—25 %. Τήν ελάττωσιν αυτήν όμως τήν άποδίδει στο ότι έπαυσε μάλλον ή πελατεία του να τρώγη γλυκά και εις τόν λόγον ότι αρκετά άριστοκρατικά σπιτία έχουν δικούς τους ζαχαροπλαστέια για τά γλυκά τους αυτές τīs μέρες.

‘Ακριβώς τά ίδια μάς ειπαν και στό ζαχαροπλαστέιο ‘Πατριαρχικόν», ‘Ζαθορίτη», ‘Δεσποτικόν», ‘Σολώνειον», ‘Μπόκολη», ‘Παλλάδιον», ‘Ζονάρ» κλπ.

‘Ο κ. Καρούσος, πού έχει ένα από τά αρχαιότερα ζαχαροπλαστέια τής πρωτεύσεως, μάς ειπε τά έξής:

—Κατά τήν γνώμη μου, ή έφετηγή κατανάλωσις γλυκισμάτων κατά τάς ημέρας τής Πρωτοχρονιάς δέν πρόκειται να ύπερβη τάς 90.000 όκάδες κουραμπιέδων. ‘ΕΞ αυτών 10.000 όκάδες θά κατασκευασθούν στό σπιτία και οι υπόλοιποι στό ζαχαροπλαστέια. ‘Εκ τούτων πάλιν τάς 30—40 χιλιάδες θά πουλήσουν τά άνήκοντα εις τό σωματείο καταστήματα και τάς υπόλοιπous όκάδες όλα τ’ άλλα καταστήματα, παντοπωλεία, γαλακτοπείλεια, περίπτερα και οι πάγκοι πού θά στηθούν οέ κάθε δρόμο και θά πουλουν γλυκά κατά τīs γιορτές.

Γενικά λοιπόν έφέτος ό κόσμος δέν πρόκειται να φάγη και πολλά γλυκά. ‘Ακριβεια γάρ, άνεργία και τά τούτοις συμπαρομαρτούνα.

Πάντως χρόνια πολλά και καλή όρεξι!...

Ο ΑΘΗΝΑΙΟΣ